

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
12 August st. v.
24 August st. n.

Essé in fie-care duminéca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 33

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Nu pot uită!

Nu pot uită! Și ori ce aş face
E însădar! Nu pot uită!
In peptul meu, inima zace
Arsă de dor... Nu pot uită!

M'ai nebunit cu-a ta zimbire,
Cu ochii tei ce strălucesc
Tu me privești plin de uimire.
Ce vrei? Așa e, te iubesc!

Dar, te iubesc la nebunie!
Cât am luptat, tu nu vei ști.
E însădar. Ei bine fie!
Iubindu-te eu voi muri!

Matilda Poni.

Logofătul Baptiste Veleli.

Episod istoric din secolul XVII.

I.

P R O L O G.

Pe la începutul secolului al XVII, (1631), tronul țării trecuse sub Alesandru Radu, fiul lui Radu, Domnul României. Acesta abia domni cinci luni, și nevrednicia ce i se impută, séu pôte, (și-i mai de cređut) influința, care începuse a întinde mreją pe lângă curtea suzerană, aduse destronarea lui și reintorcerea lui Alesandru Iliăș, acel fidel portret, in miniatură, al Domnilor fanarioți, cari curënd avé să împingă pe biéta Moldovă la căderea ei morală și materială, din care nici astăzi nu se pôte rădica cu deplinătate.

La auđirea fatalei novitale că Pörta denumise Domn pe Alesandru, ca un fior de mörte trecü prin töte inimele. „O! vechiă biéta moșiă! (patrie), strigau boerii adunați in sfat, vine vermele să-ți ródă inima! Dar ei nu se mulțâmiau, věđënd fortuna ce-i amenință, de a se mântui fie-care pe sine, ca apoi, puind căciula pe o urechiă, și din loc de siguranță, privind nenorocirile ce cutropesc pe ceialalți, să-și bată peptul cu pumnii, văicărându-se asupra sörtei acelora ș-a patriei... Nu! ei, inainte de a gândi la sine, gândiau la obștia Românilor, inainte de a gândi să-și mântue

moșiöra, gândiä la chipurile cum vor puté mântui Patria!...

Deci töti boerii se sfätuiră, ce vor face? O ambasadă alcătuită din cei mai neinsemnați din ei fu trimisă la Constantinopole ca să refuze din partea întregi țeri pe Alesandru Iliăș. Când am đis că fu trimisă o ambasadă, aş fi trebuit să đic: o turmă menită martirismului! Cine nu scie câte rușinöse umilnți și necazuri nu suferiră ei dela o curte, cum erä acea turcescă pe atuncea? E bine! cu o adevărată iubire de patriä, ei se așteptau la töte, încă pornind din țerä, însă ei vroiau cu ori-ce preț ce i ar privi numai pe ei, să mântue pe frații lor remași in țerä, de Alesandru și de posderia de Greci, cu cari el erä gata să năbușescä dela Constantinopoli.

Resultatul acestei frumöse și nobile ambasade fu de tot neinsemnător. Bravii boeri se reinturnară in patriä, aducënd cu sine, pe lângä incredințarea curții că Iliăș astă dată se va purtä bine, și o indoită urä și sete de resbunare, nu atât însă asupra Pörții, cât asupra lui Iliăș cu ai sei, cari, prin infame machinații, provocaserä rea-tratarea lor in Constantinopole. Strigätul unanim al boerilor din țerä, la istorisirea tristă ce le făcurä ambasadorii de cele ce li se întâmplaserä, fu: Să murim séu să scäpäm de impilători! Dar între aceste, Iliăș, insoțit de ai sei și de gvardie, intrase in țerä. Timpul, prin urmare, erä prä scurt, ca boerii, inainte de intrarea lui in capitală, să pötä pregäti o öste, cu care să-l respingä. Ei dar se liniscirä, fie-care pe la postul seu, séu cel puțin se päurä linisciti.

Sä läsam acum pe Alesandru cu töti Grecii sei instalându-se in trebile guvernului; sä nu vorbim nici de ticäloștile ce făptuirä cu töții chiar dela paširea lor in țerä; sä nu pomenim, pentru de ocamdată, nici de faimosul dintre ticäloși Ministrul Baptiste Veleli, marele credincios al lui Iliăș; ci sä ne transportäm aiure.

Decä cetitorul meu va merge cu mine pe drumul ce duce astăzi la Bacău, dar care nu e drumul mare, ci acel ce se chiamä prin frânturi, un drum pe care indetul de bine l'a botezat țeranul Moldoven, ca sä nu am trebuință de a mai spune ce fel de drum e; decä, đic, cetitorul meu m'ar întovărăși și ar face cu mine vr'o șese öre de călătorie tot in fuga calului, el ar intëlmi intr'un punct unde drumul se crucește de un alt drum, astfel că formezä o cruce, la umbra unui mare și stufos stejar, trei călători, de călători luändu-i după murgii cei voinici ce pase pe lângä ei.

Imbrăcați câte trei in vestminte țărănesci, ei au, cu töte aceste, in fisionomia lor, in man'erele lor, un ce carele te face a crede, că costumul ce port nu e acel al posiției lor sociale.

Noi vom luă convorbirea lor de acolo de unde am găsit'o, dând de densii.

— De nu eră Constantin Aseni, noi eram perduți! — dăse cel mai bătrân din ei.

— Așă, jupâne Buhuș, — răspunde cel mai june; — de nu eră el, ca să ne vestescă ticăloșele lui plănuri, de bună sēmă curēnd n'am fi vędut nici lumina sōrelui, nici jupănesele.

— Nu e mulțamit, — continuă al treilea din ei care, în privirea vērstei, ținea mijlocul; — nu-i mulțamit câte pagube ne-au făcut de câteva săptămāni, de cānd e în scaun, acum ar fi vrut, ticălosul, să ne mănānce și dīlele.

— Să i le mănācăm noi lui, Hatman Sāvine! — strigă mai junele. Așă! să i le mănācăm noi lui! — repetă cu el cel mai bătrân, pe carele-l numiseră Buhuș. Să scāpăm bieta moșia de lăcnste, Vornice Lupu! — adaugă cātră cel mai june Hatmanul Sāvini.

— Ascultați, — dīce Lupul, după câteva minute de gândire; — nu trebuie să vorbim ca copiii, ci trebuie să ne înțelegem bine cu toții, să ne pregătim, să resvrătim cu incetul și în secret țera . . . și într'o dī să mergem cu toții . . .

— Și să mōră Iliăș! — intrerumpe iutele Hatman Sāvini.

— Așă, boeri! așă boeri! — urmēză bătrānul Buhuș; — jupānul Lupu înțelepțese grăesce; trebuie să fim bine pregătiți, ca nu cumva, apoi, venind Turcul cu mână, să facă rēu țerii, și astfe, în loc s'o mântuim, mai rēu s'o ticăloșim!

— Ascultați, boeri! Dta, jupāne Buhuș, și dta, jupāne Sāvine, jurați dvōstră că nu-ți trage unul haisa și altul cēla?

— Jurām, pe viul Dđeu Sāntul.

— Dēcā-i așa, boeri, să nu mai perdem timpul; haideți să ne vedem un cesuț de jupānese, să ni le stringem la loc bun, cu multul, puțin ce ne-a dat Dđeu . . .

— Da de ce așă, jupāne Lupu? — curmă Hatmanul Sāvini.

— Penfru ca să nu ni le gāsescă ticălosul acela de asupritor.

— Și după aceea, ce facem? — intrēbă Buhuș.

— De odată ne ducem pe la toți boerii și boerānașii de pe la țerā, de i sfātuim să se resvrāteze, nāimim flēcāi sinetași, rădicām Vrancea, Lupcanii, Seimeonii, și apoi Dumneđeu ne-a povēțui și ne-a ajutā . . . Haideti, boeri!

— Haideti!

Și tus-trei pun frēul în capul s repilor lor, și mi se arunc pe ei.

— Stați! — strigă Buhuș, în momentul ce cail nerābdători erau să pornescă.

— Ce este?

— Să mai jurām āncă odată: Să murim, ori moșia s'o mântuim din ghiarele fiarei.

— Jurām! jurām, pe numele viului și sfāntului Dđeu, — strigă Lupu și Sāvini, rădicānd ochii spre cer și făcēndu-și cruce.

— Nu-i destul, — adaugă Buhuș, — nu-i destul; dta jupāne Lupule să ne fii Cāpetenia nōstră, că ești om tiner și înțelept!

— Așă, — strigă și Sāvini; — dta, jupāne vornice, să ne fii Cāpetenia. Apoi fie-care apucă câte unul din cele patru drumuri lângă care se odihniseră și, asemenea visului, dispar pe smeiilor lor din Bugēg. Er Lupu, oprindu-se la căi-va stānjni, din drumul ce apucase: Să le fii Cāpitan! — dīse el, — căutānd să-i mai deosebescă prin pădurea, în care intraseră amēndoi; să le fii cāpitan! Cāt mai mult aș fi dorit să le fii alt ceva! Dar Domn de ce nu? . . . Și pur-

cede și el ca o săgētă în o direcție opusă cu a acelor doi boeri.

II.

Lāsānd acum, pentru câteva minute, pe vornicul Vasile Lupu să cālētorescā singur, vom stā sub stejar ca să facem mai de aprōpe cunoscintā, nu cu Buhuș ori Sāvini, ci cu Lupu, carele e unul din principalele personagiuri ale novejii ce ne am propus să istorisim.

— Cu vr'o 30 ani mai în urmă, într'un sat mic, de lângă tērgul Pētra, un sat carele și până astādi s-au păstrat numele seu vechiu de Oșlobeni, într'o joi de vēră, eră o mișcare estraordinară. Fete mādre ca primāvēra, cu flori în coșite, cu cămeșe cu altițe, flēcāi, pāunași, trași prin inel, neveste cu flori albe ori cu ștergare, tōte și toți din sat alergau la curte în vestmintē de sērbătōre, cu bucuria în inimă și cu veselīa pe fețā . . . cāci acolo pe erbā i așteptā danțul și șēgile. Strāinii, cari ar fi venit în dīua aceea în sat, n'ar fi aflat nici pe baba cea mai incovoiatā ședēnd pe cup-torul ei, ca după obicei, și ar fi fost silit să credā că a fugit tot satul de vr'o grōzā, ori cā-i vr'o mare întēmplare la curtea boerescā. În faptā acōle, fesu-roșii de pe cerdacul de d'asupra pivniței trāgeau din viōre hōri, ce scotea din mīnte până și pe babe, incāt se prindeā și ele între fetele ce bāteau cu cālēcāi pajiscea de lângă prispa curții . . . Acolea ciobānașul sunā din cimpoi; dincolo mai mulți moșnegi spun istorii d'ale lui Ștefanică Vodā cel sānt . . . Tōte fetele sūnt pline de bucurie, cāci stāpānul, Paharnicul Lupu, este și el plin de bucurie: jupānesa lui i-a dat un fecior, frumos ca un lucēfēr, un fecior, cel întēiu nāscut!

Dēcā cineva ar fi intrat din tindā în vr'o camerā, ar fi dat numai de mese intinse, de boeri cu barbe lungi și albe, cu ciobōte galbene, cu mestii, cu ișlice și fesuri roșii, cu șaluri de taciit, cu blāni de samur . . . și toți mchinānd pahare în sānētāti nesfērșite . . . În vremea acēsta, într'o camerā mai micā din fundul tin-dei, erā lehusa ce-și alāptā copilul ei, pe cānd o babā nēgrā și slutā, o țigancā, ținēnd în sgrābulita ei mână mână cea gingașā și plāpāndā a pruncului, i proorociā o sōrtā fōrte norocōsā. Aoleo! dīcea ea, jupāneșicā stāpānica mea, o să ajungā la mare boerie! . . . o să ajungā la domnie.

E bine, acest prunc cārui a babā, într'o dī, i me-niā (dōrā jupānesa i-a dā ceva mai mult), o poziție așă de strălucitā, erā Vornicul Vasile Lupu, cālērețul nostru.

La venirea lui Alesandru Iliăș pe tronul țerii, noi îl gāsīm în tōtā flōrea bārbāției.

De câte ori citese vr'o baladā de acele cu adevērat frumōse improvisații de ale poetului Romān, și de câte ori în ele intālnesc vre-un flēcāuandru, de care se tem smei, un Romānaș cu fruntea naltā, cu fața deschisā, cu sprāncēna imbinatā, cu ochiul ca mura cea cōptā, de atātea ori imi pare că poetul, autorul baladelor, vrē să-mi vorbescā de Vasile Lupu, astfel de mādru Romān imi erā el în privirea fisica; dar Vasile nu erā mai puțin perfect și în privirea moralā. El, cātră regularitatea trāsăturilor feței sale, adāugā și acel aer de bunătate, care vādesce că vine din o inimā alesā, lucru ce ipocriții nici odatā nu vor să facē. Māndra lui sprincēnā, nalta lui frunte, erau de doue ori mai mādre, cānd esprimau fermitatea, vroința cea ne urnitā a unui suflet tare . . . Așă, Lupu, inzeștrāt de un spirit organizator mare, fōrte ager, și de o cum-penire, de o înțelepciune greu de aflat în mulți din boerii seculului seu, se pārea destinat numai decāt de providență la lucruri mari. Cine l'ar putē ōre descrie mai bine decāt Miron Costin, cānd dīce de el, că e: ca un leu și la fire și la trup.

Lupu, de june încă stăpânul unei averi foarte mari, crescută încă prin însoțirea sa cu o jupăneasă din familia Bicioc,* eră unul din cei mai însemnați boeri ai țării; în înța lui și ca bogat și ca boer de omenie, mult înțelept la sfaturi, eră nemărginită, și asta-i ajută foarte mult în toate planurile sale.

Atât cât am spus, să ne ajungă despre trecutul lui; să-l urmărim acum în drumul ce au apucat.

După câteva mici popasuri, la umbra vre-unui arbore, sub care mănca ceva din merindele ce avea în desăgi dela oblâncul șelii, Lupu, indeseză, când soroarele dăduse după munte, intră într'un tîrgușor mic, alcătuit din câteva sute de case de lemn și câteva dughiene cu țărâbi coperite de fel de fel de mărunțișuri, și infundându-și căciula lui țurcănescă tocmai pe ochi, pișcă calul cu vîrguța și, după ce cotiği câteva uliți și hudiți din acest tîrgușor al Românului, intră într'o ogradă, unde se află o casă curățică, cu cerdac de scânduri pe pivnița de desubtul casei, după moda de atunci; și-apoi el descăleacă, își legă calul de un stălp al cerdacului și intră. Să intrăm și noi cu el.

Intr'o cameră văruiată și cu vîrgi de humă, pe unul din lungile divanuri, ce o umple dela un capăt la altul, stă o jupăneasă, astfel judecând'o după toaleta sa, compusă din un fes alb cu canaf negru de mătășă pe cap, impregiurat de o singură coddă de pîr, ce făcea un mândru contrast cu albăța fesului, o fermene totă cusută cu fir și o fotă foarte bogată în cusături. Toaleta ei eră foarte scumpă și frumuseța ei foarte rară!

Acosta eră jupăneșa Vornicului Lupu. În momentul intrării bărbatului, ea legăna într'o albiă pe o copilă cantându-i cîntecul cel nemuritor: Nani! nani!

— Ah! dragul meu! draguțul meu! — strigă ea după ce privi căva bărbatul seu, ce-i zimbă de lângă ușa. Bine ai venit.

Și sîrînd din locul unde stătea, se aruncă de gatul lui Lupu.

— Da ce însemneză straietele aceste în care te ved? — întreabă ea, după ce-și mai alină bucuria că-și revăduse soțul, după trecere de vr'o trei luni, de când el nu venise pe a casă, trimis fiind de țera la Constantinopole.

— Draga mea, însemneză că, fără de ele, pôte acum nu m'ai mai vedé, căci, ticălosul de Iliș a pus spioni să me alle și să me ucidă.

— Să te ucidă? ah! și nu se teme de Ddeu? să te ucidă pe tine, tata Rucsândiței! Și jupăneșa trăgea cu dragoste spre albiă pe soțul ei, carele, în bucuria de a o imbrățișă, uitase de copilă ce-i dăruise Ddeu, în neștiința lui. Lupul astă-dată însé o privesce dormînd cu somnul cel ângeresc al vîrstei sale. În fie-care trăsătură a feței copilei el recunoșce, când pe jupăneșa sa, când pe bunică sa. Cu un cuvînt, bucuria lui Lupu eră bucuria ori căruia părinte bun din ori-ce parte de lume, dela ori-ce națiune, cât de civilizată séu cât de barbară . . . Și cu atât mai mult se bucură Vasilie că de căți-va ani, tocmai dela nascerea lui Ionică, ce-i trăia, el neîncetat doria să aibă o copilă.

Doce zile se strecurară apoi, zile pe care Lupu, neăretându-se la nime din tîrg, de împreună numai cu soția sa, le întrebuițară la stringerea la un loc a tot ce aveau mai scump în odóre; apoi, săpând el însuși sub vîtra hornului o gropă, le ascunse pe tôte, puind țerina la loc.

A treia zi, des-diminetă, vizitiul așteptă cu redvanul la scară.

Până a nu se zări soroarele, Vornicul imbrățișă încă odată, la scara redvanului pe jupăneșa lui, care plângea; apoi strînse la sîn pe Ionică, fiul seu cel înteu, un băiat ca de vr'o dece ani, ce clironomise frumuseța tatălui seu, dar o frumuseță mai mult ideală, de pot

dice, căci natura, cu totul altfel de cum eră tatăl, îl făcuse infirm și slab. Vornicul îl imbrățișă, apoi deie la sînul jupăneșei și pe plăpânda Rucsândiței. Jupăneșa cu Ionică se suiră în redvan și, peste o clipă, acosta dispărea dela ochii lui Lupu. Sărmanul! îl urmări, cu ochii în lacrimi, până când îl perdú din vedere, cum urmărim, doră le vom mai prinde, în tinerștele rîstre, acele iluzii dragălașe, care le vedem dispărînd în negrul nor al realității.

Câteva minute după aceea și Vasile, luîndu-și ziua bună dela toți casnicii sei, după ce aședă icona maicei Domnului d'asupra locului unde-și ascunsesese averile, încăleacă tot în costumul seu cel țerănesc, și purcesse ștergînd o lacrimă, ce roură în marele și deșteptul seu ochiu.

— Cine scie de-mi voi mai vedé vre-odată bieta căsciôră, nevêsta și copilașii! — dicea el, eșînd din ogradă. Apoi rădicînd ochii spre ceru și dicînd cu durere: „Fie voia ta, Ddeu! — își indemnă robul, carele sbură mai mult neatingînd pămîntul.

CAPUL I.

Alesandru Iliș și Baptiste Veleli.

Mai doi ani se scurseseră dela ziua aceea când trei boeri, sub un stejar isolat, juraseră mîntuirea țerii ori peirea lor.

Intr'una din bogatele cămări a le curșilor Domnesci din Iași, cămări așternute tôte cu covore turcesci și cu divanuri de șaluri, cămări în care aurul eră prodigiat pe lavițe ca și pe tôte albiturile Domnesci, impregiurul unei mese lucșose, ce se încovăia sub mulțimea felurilor de bucate, aduse în talere scumpe de metaluri, și a beuturilor de tot felul, stătea, încungiurată de sute de idicli și Ecpaele, Alesandru Vodă cu toți Grecii, cari mereu i închină păhare.

— Să trăiesci, Măria ta! — strigau unii, că ne ai dat pânea de tôte zilele.

— Să-ți dee Ddeu avuțiile lui Iov! — diceau alții, că ne-ai dat slujbe, de ne agonisim cu ce să trăim la zile grele . . .

— Să-ți dee Ddeu mărirea lui Solomon, urau iștia, că ne-ai făcut ômeni. Eră Alesandru Iliș le mulțămia, la fie-care, dicînd:

— Să trăiți și voi, că și mai multe avuți, și mai mare cinste ve voi da! Să mîncăm, să bem, să petrecem, cu veselie . . . căci mi-i vremea și mie și vouă, dragilor mei, cât oi fi eu peste țera asta și voi cu mine . . . Stringeți voinici la bani ori și cum, ori și dela cine-ți putea, și ha!al să ve fie, morea! Berechet! țera nu-i a mea! . . .

După câteva ore dela ospetul acesta, la care se înființa, vai! așa de grozave zile pentru bieta Moldova, în cămara asta eră numai Vodă Iliș și cu un personagi, pe care încă șirul istoriei nîstre ne-au fost impedecat de a-l face cunoscut mai de mult.

Un cap țuguiat, ras și ascuns sub fesul cel roșu, o fisiognomie în care cel mai simplu om pôte cea mărșăvia de caracter, cu scumpența, și șiretlicul mai presus de tôte; aceste patimi și alte mai rele încă, formând un suflet spriginit de doue picioare, ce-și ascund cioturile în șacșiri roșii și ciobote galbene cu mestii, vor slujii de trăsături, după care cetitorul meu va cunosce de-acum pe ênsul remas cu Iliș, pe Logofetul Baptiste Veleli.

Etă ce vorbiă aceste doue persone:

— Măria ta, să mai vorbim de nevoile țerii . . .

(Va urmă.)

L a Ș i p o t e.

Șipote cu apă lină,
De câte ori aurora m'a surprins pe-al vostru mal!
De câte ori umbra nopții, bolta ceriului senină,
M'au vădut cuprins de gânduri, privind unda de cristal!

De câte ori singuratec
Am fugit de lumea ntrégă și de traiu-i sgomotos,
Ca să sting în apa voastră al gândirilor jeratec,
Ca s'astup cu unda voastră al deșertului colos!

Ah! când mai aveam speranță
Și porniau din al meu suflet visurile rënd pe rënd,
Eră multă-asemănare între voi ș-a mea vieță:
Voi dați curs apelor vóstre, eu — nebunului meu gând!

Astăzi, decă la ureche
Vie să-mi mai șoptescă 'n taină unda-ve de-acei amor,
De-o poveste cunoscută, de-o poveste-așă de veche:
Stinse-s pentru totdeuna ori-ce patimi, ori-ce dor.

Totuși, în singurătate,
Unde me munciau odată sute de gândiri de foc,
Lângă apa șoptilóre de povești nenumérate
Sub răchita povérnită vreu să am un veșnic loc.

Și, pe 'ntinsa mare-a vieții
Când va fi după furtună să-mi gălesc eternul port,
Voi să-mi spuneți și și nópte de visarea tineretii,
De zădărnicia lunei, eu, să rid când voiu fi mort!

Ioan N. Roman.

Spiritismul modern.

(Incheiere.)

Atari idei mai mult s'au mai puțin dezvoltate au fost cunoscute și la cei vechi. Așa Amassagora din Clazomena, filosof pantest, carele a trăit de pe la anul 500 până la 428 înainte de era cristiană, a susținut, că lumea ca întreg există din eternitate și va exista în etern, și că nu s'au întemplat nici se întemplă ceva prin miracule s'eu prin fat, ci tóte prin influința puterilor naturale, al căror complex e rațiunea (νοῦς), spiritul lunei, un ce aeriform, carele respândit în tot universul p'etrunde și între particulele corpurilor, le dă suflet, vieță, mișcare și cugetare. El se p'óte reintórce dela corpurile erăși la univers, și în contact cu întregul p'óte să aducă pe om în estase și să vedă viitorul.

Aceste păreri s'au străcurat dela Egipteni și Indi la Greci, cari cu fantasia lor mai viaă le-au îmbrăcat în forme mai plăcute. Ele au fost adoptate și de Romani, cari considerau sufletul din corpurile ca inteligent și totodată ca materie atât de ușoră, că prin aerul des se p'óte innălță la cer, unde se unesc cu spiritul lunei (fluidum universale, spiritus universalis).

În neoplatonism, acea amestecătură jumătate poetică jumătate filosofică de doctrine indiane, egiptene, eline și ebraice, care școla din Alecsandria pretindea a le substitui s'eu opune christianismului, spiritul universal jócă rolă însemnată și se consideră ca creatorul lunei vedute. Filosofii neoplatonici erau aplecați spre visiune, teosofie: un fel de cunoscință secretă despre deși și spirite, și spre teurgie: arta de o farmecă spirite. O mare parte dintre ei se ocupă cu magia: știință secretă, prin care sperau a realiza relațiuni imediate între om și ființele supranaturale, și prin violarea ordinii

morale și fizice a legă putința divină și libertatea umană, a rumpe legile cele create prin nescari acte materiale fără inteligență. Multe dintre doctrinele fantastice ale neoplatonicienilor s'au conservat în decursul evului mediu, s'au reinvalidat prin contactul cu Asia în epoca expedițiilor cruciate, și au câștigat vigóre nouă în epoca renascerii.

Științele secrete cultivate din vechime până în epocile mai dincóce tindeau a cunósce viitorul, a descoperi comori, a transformă metalele, a face amulete și farmece, a compune remediul universal și elisirul nemuririi. Între aceste științe locul prim îl cuprinde astrologia, fiica nebunatică a mamei înțelepte, cum o numesc Kepler, eróre universală, căci se află în infanția genului uman ca și la b'etrâneța societății, între erudiții Romani ca și între simplii Oceanici. Astrologii raționau cam ast mod: Omul e centrul și scopul creațiunii, drept ce tóte lucrurile se referesc la d'ensul; și precum s'órele și celelalte stele influințază asupra anotimpurilor, asupra vegetațiunii și asupra animalelor, cu atâta mai v'ertos caută să influințeze asupra omului. Ei dic, că istoria și consensul filosofilor antici convin în a recunósce o analogie între anii vieții și grădurile percurse de fie-care semn ceresc pe ecliptică. Spre a descoperi acea analogie se încercau a cunósce efectele stelelor asupra diferitelor lucruri naturale, computurile mișcărilor și unele formule secrete, în care ar puté să mărescă forța naturei, s'eu să determine influința planetelor s'eu să chieame chiear spiritele și morții.

Astrologia consideră șapte planete și cele douesp'edece constelațiuni ale zodiacului; lumea, imperiele ba chiear și fie-care membru al corpului erau supuse influinței acelor. Saturn d. e. eră patronul vieții, al edificiilor și al științelor; ioe al onorilor și averilor; marte al resbelelor, temnițelor, urelor și căsătoriilor; s'órele al speranțelor, prosperității și al câștigurilor; dela mercuriu emană morburile și detoriele, s'órtea comerciului și frica; luna trămite visuri, plage și furturi etc.

Biserica s'a opus totdeuna fantasiilor astrologice și e caracteristic, că Frederic II împ'eratul romano-german (an. 1209—1250) în luptele sale cu curtea romană între alte sp'ariături s'a folosit și de astrologie publicând versurile: „Fata inoment, stellaegue docent, aviumque volatus, — Quod Febericus ego mallens orbis ero, — Roma din titubans, variis erroribus acta, — Concidet, et mundi desinet esse caput“. — (Faturile arată, stelele inv'etă și sboratul p'aserilor, că eu Frederic voi fi maiul (ciocanul) lunei, Roma, care se elatină îndelung agitată de diferite erori, va căd' și va încetă a fi capul lunei). La acestea însă i-s'a respuns cu liness și demnitate și tot cu atâta adev'ér.

„Fata silent, stellaegue tacent, nil praedicat ales, — Solius est proprium scirefuturi Dei, — Niteris incassum navem submergere Petri; — Fluctuat, et nunquam mergitur ista ratis. — Quid divina manus possit, sensit Julianus. — Tu succedis ei; te tenet in Dei“. (Faturile tac, stelele nu vorbesc, nimica nu pred'ic p'aserile. Numai singur lui Dumneșeu e propriu a cunósce cele viitóre. Îns'edar te nisuesci a cufundă naia lui Petru; se mână de valuri, dară nu se cufundă acesta luntriță. Ce p'óte mâna lui D'eu a simțit Julian; tu vei armă; pe tine te ține mânia lui D'eu). Din timpul când astrologia eră în flóre, s'unt memorabile, cuvintele care le-a dis amicilor sei Pietro d'Abano condamnat la m'orte: „M'am trudit pentru trei științe nobile, dintre care una m'a făcut fin, una avut și a treia mincinos: filosofia, medicina și astrologia“.

Nu mi-e scopul a tractă aci mai inadins despre științele oculte, ale căror urme se allă și la poporul nostru mai ales în așa numitele pascalii, din care das-

călii și popii bătrâni precum și alți cărturari din sate, altcum oameni de bună credință, dară naivii și simplici espun sôrtea viitoare a întrebătorilor din oroscopiul său starea semnelor ceresci în momentul născerii, de aceea me mărginesc a aminti aici încă numai pe Corneliu Agrippa, scriitor din secolul XVI, bărbat cu talente și cunoștințe frumoase, dară aventurier, carele a scris mai înainte un op „de incertitudine et vanitate

tot așa trei magie, una naturală, una cerescă și una religioasă seu ceremonială. Cele patru elemente posed proprietăți miraculoase; focul pământesc e reflexul celui ceresc; aerul e un spectru seu căutătoare, în care se deping imaginile lucrurilor; el străbătând prin pori neperceptibili în corpurile animalelor și ale oamenilor poate produce visuri, prezențiri și previsionsi încă și fără concursul spiritelor; printr'ensul se pot comunica ideile

Insurgent din Herțegovina.

scientiarum* (satiră mușcătore asupra stării științelor din timpul seu și apoi alt op de cuprins cu totul contrar „de occulta phi'osophia“ în carele sistematisază științele secrete și cabalistice.

Corneliu Agrippa de Nettesheim născut în Colonia dintr'o familie de frunte din tinerețe a fost aplecat spre misticism, și ca student în Paris a format o societate secretă pentru cultivarea științelor oculte. După densus esistă trei lumi: cea corporală, cerescă și intelectuală;

la distanțe imense. Prin mijlocirea spiritelor ceresci și sub influșul stelelor lucrurile capătă puteri oculte dela sufletul lunei, carele mobil de sine nu se poate uni cu corpurile inerte și nemobile, decât numai cu ajutorul spiritului lunei și prin acesta puterile sufletului lunei lucrăza asupra tuturor lucrurilor.

S'ar pute aduce încă și alte păreri bizare dela bărbați, cari în multe privințe au merite nedisputabile pe terenul științelor, dară fie acestea de ajuns, ca să

vadă, că visurile spiritistilor moderni, mai ales acelor cari se încercă a stabili teorii atât de varii, nu formeză vr'o știință sêu filosofie nouă, cum pretind ei, ci sînt numai repetițiuni de fantasii vechi îmbrăcate în frase mai amăgitoare.

După acestea vin a observă, că e de mirat, cum învățați de nume bun, la cari nu se pôte presupune tendința de amăgire, precum profesorul iésuit I. Wieser în „Zeitschrift für katholische Theologie“ prof. C. Gutberlet în „Natur und Offenbarung“ și prof. M. Schneid într'un op separat tradus și în limba magiară de clericii din seminariul catolic din Timișoara sub priveghierea superiorilor, de o parte se luptă cu a'gumentele destul de tari în contra opiniei funeste, că fenomenele spiritiste de sub întrebare s'ar întemplă prin conlucrarea spiritelor celor morți, érá de altă parte presupunénd, că acelea se întemplă fără preparațiuni prealabile, fără aparate și apucături istețe de prestigiatori, admit conlucrarea spiritelor rele, adecă a diavolilor.

Acești învățați de bună credință încă n'au putut cunósce acea lovitură puternică, ce s'a dat spiritismului prin demascarea mediului Bastian întemplată în 17 februaru an. c. în Viena în salónele archiducelui Rainer, la ce a fost pârtaș chiar și Alteța Sa Rudolf moștenitorul tronului austro-ungar. Archiducii au dispus de mijloce mai eficace decăt ale fisicilor în multe privințe sceptici, érá în altele pécareduli.

Nu mult după demascarea lui Bastian a apărut dela archiducele Johann o broșură intitulată „Einblicke in den Spiritismus“ avénd de motto o sentință alui Lichtenberg „Trăim într'o lume, unde un nebun face mulți nebuni, dară un înțelept numai puțini înțelepți“. După raporturile jurnalistice archiducele recunósce în introducere, că e sfortare don quixotiană a se luptă în contra spiritismului, dară totuși scrie în contra lui, pentru că acesta seclă a credinței deserte moderne numără milíone de suflete și s'a incuibat nu numai între țesetorii din Braunau și între lucrătorii și țeranii din ținutul Reichenberg, ci a străbătut în multe palate și castele de ale nobililor, și în multe cetăți din monarhia anume în Viena și Budapesta s'au format comunități spiritiste, care și continuă pe nesimțite speculele sale, de aceea a fost de lipsă a descrie ședințele, care s'au finit cu demascarea lui Bastian, despre a cărui activitate transcendentală de doue-șeci de ani încóce s'au scris o mulțime de volume. Autorul voiesce să informeze de timpuriu pe aceia, cari au cetit acele volume și sînt aprópe plecați a crede. La cei ce cred deja, credința e neresturnabilă. A fost de lipsă a trage atențiunea asupra înșelățiilor spiritiste, pentru că mulți au respit óre scumpe și forțe spirituale nerecompensabile spre studiarea acestei desertațiuni apărute în vestmément imprumutat dela știință. Narațiunile spiritiste spriginite în multe locuri prin așa numitele spirite materializate află teren roditor la fanatici înșelați. La propagarea spiritismului contribue mult acea semicultură lătită, care înstrăinează dela Dumnezeu, conduce la ateism; acea semicultură, care o aduc cu sine în viață atari ómeni, cari nu au apoi nici forța convicțiunii științifice nici razimul credinței, și cari în mijlocul valurilor vieții se abat ușor dela busolă și devin novități chieși ai spiritismului.

Archiducele espune esperințele sale personale asupra spiritismului, și anume cum a făcut cunoscintă cu impresarul spiritist baronul Lazar Hellenbach. Acesta i-a enumerat mediurile mai cunoscute: o femeie din Lipsia, care materializează o figură de prune, cu care se pôte vorbi óre întregi; un american, carele în somn magnetic fantasează la fortepian, între ce că ită mai înteu una voce, apoi mai multe și în fine coruri întregi în urmă pe Bastian. Baronul Hellenbach a comendat

pe acesta, pentru că producțiunile lui sînt mai convingetóre și mai palpabile. După ședința din 17 febr. Bastian a devenit ex-medium, adecă ori-ce mediu dá de remediu. Conclusiunea înaltului autor e, că mediurile nu sînt decăt prestigiatori sêu escamotori isteți.

Cu tóte acestea o parte din fenomenele produse de spiritisti formeză obiectul scrutărilor științifice. La capétul lui februaru an. cur. profesorul dr. Oscar Simony a ținut o prelegere în localitățile reuniunii inginerilor și arhitecților în Viena „Despre fenomenele spiritiste din punct de vedere al științelor naturale“. La acea prelegere a asistat un public fórte mare și ales, între care și Alteța Sa Rudolf moștenitorul de tron cu archiducele Rainer.

Profesorul Simony a pornit din teoria lui Maxwell, că din estinderea curentului magnetic asupra mediurilor electrice și din magnetismul, ce se manifestă în turburile nervilor și a mușchilor, se pôte conchide, cumcă acel magnetism, carele provóca mișcarea mușchilor noștri, pôte să eserece asemenea influință asupra mușchilor organului corespunder al vr'unei persoane învecinate. Decă acea persoană e abnorm iritabilă, atunci nu e eschisă posibilitatea, că inervațiunile mișcátóre, care după scrutările lui Strickel însoțesc cugetarea fiecărui cuvént, provóca în acea persoană inervațiuni analóge, prin ce s'ar esplica, că mediul nimeresce cugetele persoanei, ce stă în față cu el. Într'acest mod s'ar puté esplica mania de imitat a pruncilor, și că persoane ipnotisate (aduse într'un fel de somn artificial) pronunță automatic adecă fără conștiință după altul cuvinte fără nes și imiteză mișcări curiose. E fapt, că irităriile interne pe lângă stare materială și sufletescă abnormă pot să fie mai intensive și esită certe simțeminte; ceci pot să fie persoane, care esperie simțeminte subiective ale căror analogii nu se află în viața comună, și care pot să pară ca supranaturale. Cuvintele electrice, care însoțesc atari simțeminte abnorme, sub condițiuni favorabile se pot transmite la persoane din apropiare, care poșed dispozițiuni analóge și visiunile abnorme ale singuraticilor apar înainte mai multora ca fenomene supranaturale. Despre întunecarea locului de ședințe pretinsă de spiritisti ca necesarie, observă Simony, că dá ansă la manifestațiuni, care n'au nimica comun cu știința. El a arătat mai încolo, că mediurile spiritiste nu sînt în stare a modifica permanent obiectele lumii esterne, dară a adaus, că prin acésta nu voiesce să nege esistența faptelor suprasensuale.

Incheiánd de astă dată împărtașirile despre spiritism, care le-am scos din literatura respectivă, câtă mi-a fost accesibilă, observ, că mulți îl amestecă cu așa numitul magnetism animal, carele altcum nu e reputat așa de complet, ca să nu-l pótă crede cineva cu onóre, nici e demustrat așa deplin, ca să devina ridicul cine l'ar negă. De altmintrenea o serie de fenomene, care se atribuiă mai de mult magnetismului animal sêu mesmerismului se esplică astăzi din așa numitul ipnotism, carele nu e somn magnetic, ci un fenomen fiziologic nervos, cu studiarea căruia se ocupă mai mulți erudiți de renume.

Teodor Roșiu.

Efectele tutunului.

S'a vorbit atât de mult despre efectele daunátóre ale tutunului asupra organismului, în cât nimeni nu mai îndrăsnesc să trateze acest subiect, de témă să nu trecă drept un om care se ocupă cu lucruri învechite. Cu tóte acestea nu putem să nu punem supt ochii cititorilor un extract dintr'un articol publicat de „Journal d'hygiène“, datorit doctorului F... și purtând

drept epigramă aceste două frase una din Mantegazza și cea-altă din Tacit :

„A se ocupa de sănătatea sa, înseamnă a eser-cita un drept ș' o datorie.

„Tote gândirile, toate actele noastre trebuie să tindă spre buna stare a existenței.”

Să știe că tutunul cuprinde o substanță cleioasă, alcaloidă, otrăvitoare numită nicotină, ce este absorbită de organele noastre. Tutunul de fumat mai conține și amoniac, clorură de sodiu, materii zaharite, aromatice, aromatice, spirtose, aceste organice.

Fumătorul absorbă acidul carbonic, hidrocloric, formic, valerianic, amoniac, ocsie de carbon, parafină, anelină, etc. toate substanțe vătămătoare.

Fumul de tutun slăbește inteligența și memoria în același grad ca și alcoolul. El ocazional slăbiri, precum și o pierdere în puterile fizice, provoacă o salivare abundentă, și se știe că acest lichid este necesar digestiunii. El provoacă palpitații, afecțiuni pericardiale, agitațiuni nervoase, slăbirea vederii, manifestări gastralgice : slăbire, lipsă de poftă de mâncare, sete, etc. Fumatul te face trist și egoist ; e nesuferit persoanelor ce nu fumează și pe lângă acesta cauzează incendii.

Dr. E. Decaisne, care s'a ocupat în mod serios de această chestiune din punctul de vedere igienic și care a studiat cu îngrijire efectele tutunului asupra organismului adolescenților de la nouă la opt-spredece ani, a constatat, prin propria sa sperință, că reul obiceiului d'a fuma produce mari turburări în circulațiunea sânguină din aparatul digestiv, produce o amortire mintală și este întovărășit d'o tendință pronunțată spre beutura alcoolurilor.

Causa principală a accidintelor datorite întrebuințării tutunului este în nicotină. S'a observat la mulți fumători anghina, laringita, gastrita, oita, asurdirea, cancerul lumbel și al buzelor și în temperamentele limfatice tisia pulmonară și bronchială.

În una din ședințele societății de medicină publică, dr. Vallin a amintit comunicările d-rului Decaisne asupra intermitenței bătăilor inimii și a pulsului cauzată prin abuzul tutunului de fumat.

Apoi a enumerat mai multe cazuri de turburări cardiace și amețeli observate de densul, descrise cu îngrijire și cari intră în categoria celor semnalate de dr. Decaisne. „Aceste cazuri nu sunt noi, dice dr. Vallin, ele sunt rare, dar ele dovedesc că pe lângă esagerările dușmanilor pasionați ai tutunului, trebuie studiate accidintele rău cunoscute pe care le produce obiceiul d'a fuma.”

Dr. Brouardel împărtășește această opiniune. Două puncte, dice el, trebuie mai cu seamă observate în fumat : mai întâi accidintele stomahice pe care le ocazională și care, prin acțiune reflexă, au efect asupra inimii. Trebuie de asemenea să ne întrebăm dacă fumatul n'ar conține ore-cari cyanuri, care ar permite să se esplice aceste felurite accidente ; căci neapărat că nicotina nu poate fi invocată în asemenea cas.

D. Roy de Méncourt a observat el însuși turburări ale joncțiunilor inimii datorite excesului fumatului. Pentru densul, manifestațiunile cardiace ale nicotismului nu oferiau același caracter ca și la persoanele observate de d. Vallin. Aceste turburări i s'au părut în relațiune cu emoțiuni, ostenele intelectuale, o stare nevropatică în sfârșit, care făcea ca economia să fie mai accesibilă principiului toxic al tutunului. D. de Mericourt n'a întâlnit nici o dată accidintele enumerate mai sus la marinarii care usau și abuzau de tutunul de mestecat.

Știm foarte bine că numărul fumătorilor va merge crescând ; credem deci folositor să reproducem câte-va observațiuni asupra întrebuințării tutunului de fumat.

Modul cel mai periculos d'a fuma este acela care consistă într-o înghițire a fumului ; cel mai puțin rău este acela d'a fuma în aer liber, c'o nerghelă sau c'ua pipă lungă. Ar trebui de asemenea să ne amintim că proporțiunea de nicotină nu atâră numai de calitatea tutunului, dar încă și de lungimea pipei, și că această din urmă substanță se adună în partea cea mai scurtă a țigării. În această porțiune a țigării, în adevăr, se condensează, cea mai mare parte din nicotina aspirată cu fumul de tutun.

F.

Cântece și strigături.

(Din Bănat)

Sede cucul și suspină
Și de dor înima-i plină.
Vine mierla și-i întreabă :
— Ce îți i ție cuce dragă ?
Ori îți i fome, ori îți i sete,
Ori îți i dor de codrul verde ?
— Nu mi-i fome, dar nici sete
Și nici dor de codrul verde ;
Ci mi-i dor de țera mea,
C'am lăsat trei mândre 'n ea.
Una 'n deal, alta în vale,
A tria 'n mijloc de cale.

Cea din deal

Ca un păhar,

Cea din vale

Ca o flóre,

Er ce * din mijloc de cale

Sa-i fac gura păhărele,

Să bea rachie, rosol,

De jale că nu me 'nsor,

Să bea rachie cu miere,

De jale că n'am muere.

*

Cine-ri dice mie lotru,

Să mērgă cu mine 'n codru,

Și să vedă de ce-s lotru,

De fetițe ori neveste,

Ori de cai fără capeste ?

N'am furat turme de boi,

Să las ómeni în nevoi ;

N'am furat turme de vaci,

Să las ómenii săraci ;

N'am furat turme de miei,

Să las ómenii misei :

Am furat turme de boi,

Să fac mândrei cisme noi,

Am furat turme de vaci.

Să fac mândrei sugne ** largi,

Am furat turme de miei,

Să cumpăr mândrei cercei,

Că mi s' dragi ochișii ei.

* „Cei“ în oc de celei.

** Sugne = fuste, pôle.

Petru Barbu.

Adunarea gen. a Asociațiunii transilvane

— La Orăștie în 17 și 18 august. —

Adunările generale ale Asociațiunii transilvane au devenit centrul de întrunire în fie-care an odată al românilor din Transilvania; ba ele totdeauna au atras și un contingent considerabil din Ungaria și din părțile banatice. Această interesare probază, că inteligența română de pretotindene înțelege importanța culturai și grăbește a fi la înălțimea misiunii sale, dând sprigin ideilor culturale naționale și celora ce propagăză asemenea idei.

Sub impresiunea acestei convingeri și la adunarea din Orăștie din anul curent s'a întrunit un public numeros, compus — ce e drept — mai ales din ținutul românesc al acestui vechiu oraș, dar înmulțit și prin numeroși membrii veniți din depărtare.

Ōspeții au fost primiți la gară de către comitetul arangiator, în frunte de dnii dr. Avram Tincu, dr. Stefan Erdélyi și dr. Ioan Mihu; și fie-care din cei sosiți a fost îndreptat la cvartirul ce i s'a destinat, unde a fost întimpinăți de ospitalitatea cea mai cordială.

Conform programei, în s'era de 16 august, adevă în ajunul adunării generale, s'a ținut o întrunire de cunoștință în sala cea mare a „Otelului Național”, unde cei presinți petrecură mominte de plăcere.

*

Sedința primă a adunării generale s'a deschis în 17 august în biserica gr. or. Președintele Asociațiunii, Rds. D. Timoteiu Cipariu, impedecat prin adâncile sale bătrânețe d'a pute suportă greutățile unei călătorii mai lungi, adunarea fu deschisă și presidiată de vice-președintele Ill. Sa dl Iacob Bologa, carele încheiă cuvântarea sa astfel:

„Dar precum cu plăcere v'am ar'etat desvoltarea activității Asociațiunii noastre în unele direcțiuni, cu privință adevă mai cu s'ema la fiii poporului român, așa cu durere trebuie să v'ar'et și pr'e puțină ei activitate în alte direcțiuni: cu privință la ficele poporului român. Pentru aceste fragete fiinte, căroră avem de a mulțumi existența și durabilitatea națiunii noastre în alte impregiurări și cu alte puteri, n'a făcut Asociațiunea totul ce — nu d'or' că ar fi putut face — ci ce ar fi trebuit să facă. A ajutat ea, ce e drept, și pe unele puține dintre ficele poporului român la inv'etătură de carte și de lucruri; a se îngriji însă după cuviință și în m'ăsura și modalitatea recerută de o educație a secului feminin românesc pe deplin corespund'etore timpului și recerințelor neamului nostru, nu -au iertat mijl'ocele, de care a dispus ea până acum.

„Bun e însă Dumneșeu, și laudă lui, că mare și însufletit e și numărul celor ce constituie reuniunea noastră, al acelor membrii ai ei, cari au recunoscut și recunoșc imperativa și întefit'orea necesitate, de a s'ari poporului român într' ajutor și prin corespund'etorea crescere și instruire a ficelelor lui, jertfind în fav'orea acesteia, și în cel mai bine înțeles și mai sigur interes al românismului însuși, chiar și ultimele resturi din puterile Asociațiunei noastre.

„Ne va ajută, după ulterio'ra și ferb'inteia mea dorință, bunul Dumneșeu, ear susț'itorii acestei Asociațiunii, s'eu membrii ei, conduși de convingeri, ca celea imediat exprimate, — nu m'ei indoiesc, ci sper cu totă încrederea că vor desvoltă tot mai tare și conviniutiv

zelul care-l au spre a cresce bine și a instrui de ajuns și femeia română, și că în modul acesta ne va succede a ne împlini în cur'end încă o datorință sfântă.

„Speranța acesta a mea se bazează domnilor pe concludusul onoratei noastre adunări generale din anul trecut, prin care s'a stabilit irrevocabil zidirea și instruirea unei școle superio're pentru fetițele române; se bazează pe propunerile relative la această zidire și instruire de școlă, cu care a venit comitetul domnielor v'ostre la această adunare, și se bazează și pe măgulit'orea mea credință, că domnia v'ost'ra, domnilor membri ai Asociațiunei, veți binevoi a primi propunerile menționatului comitet.”

După încheiaren discursului de deschidere, luă cuv'entul dl adv. dr. Avram Tincu și bineventă adunarea, în numele Orăștienilor.

Apoi se alese o comisiune de trei în pers'onele dlor Vas. Pop canonic în Gherla, dr. Ioan Mihu advocat în Orăștie și Ioan Mihaiu comerciant asemenea în Orăștie, pentru încassarea facturilor și pentru înscrierea de membrii noi.

Spre acest scop ședința se suspendă pe șecce minute.

Redeschid'endu-se, raportorul arată, că s'au încassat 1226 fl., proclamându-se cei înscriși acuma ca membri ai Asociațiunii.

După acea, conform programei statorite, dl secretar dr. D. P. Barcian ceti raportul general al comitetului, care se ascultă cu plăcere.

Se alese o comisiune de 5 membri pentru studiarea propunerilor ce se fac în raportul comitetului și a celorlalte ce se vor face de alții. Această comisiune se compuse astfel: br. David Urs, adv. Barbu, dr. I. Meșian, Fr. Hossu Longin și N. Fekete Negruț.

Urmă alegerea comisiunii bugetare. Această se compuse astfel: protopopul Ioan Papu, advocatul Avram P'ecurar, profesorul Ioan Lazariciu, notarul Laurian Barcian și pretorul Sava Borha.

Eră să urmeze cetirea disertațiunilor. Acest punct însă de un timp încoci nu pr'e este apr'etuit la adunările Asociațiunii. De asta-dată a fost desconsiderat cu sila. căci singurul disertant dl Axente Sever renunță la cuv'ent.

Astfel adunarea se închise, la ora 1 1/2 din ș'i.

*

Concertul anunțiat pentru ș'ua acesta încep'eu s'era la 8 ore, fiind de față un public forte numeros.

Programa fu următ'orea:

1. „S'ermană frunză”, cântec românesc popular arangiat pentru cor micșt de G. Dima, esecutat de corul damelor din Orăștia.
2. Ouvertura din opera „Alexandro Stradela” de F. v. Flotow, arangiat pentru piano a 4 mâni de C. Diabelli, esecutată de d-na A. Vlad și d-ra Maria Popovici (acesta din urmă în costum național.)
3. Două cântări, pentru o voce de bas și acompaniare de piano: a) Meșul noptii de G. Dima, b) Grenadirii (baladă) de R. Schumann, esecutate ambele de d. G. Dima.
4. R'emăi sănăt'osă, cântec românesc arangiat pentru cor micșt de G. Dima, esecutat de corul damelor din Orăștia.
4. Două cântări, pentru o voce de bas, cu acompaniare de piano: a) Cântec de jertfă, de L. v. Beethoven, b) Ciobanul de G. Dima, esecutate de Isaia Popa.
6. Potpouri românesc pentru flaută și piano esec. de A. Ungur.
7. Cântul ciocârlicii, arangiat pentru cor micșt de F. Mendelsohn, esecutat de corul damelor.

Se înțelege că dl Dima și de asta-dată a obținut aplause meritate. Afară de dsa dna Ana Vlad, dra M. Popovici și dl Augustin Ungur au produs efect mare și entusiasm general. Asemene a plăcut și vocea dlui Isaia Popa, teolog absolut de Sibiu, care a cântat cu mult sentiment cele doue cântece. Corul de dame ti-

nere și de juni, sub conducerea învățătorului din Orăștie dl I. Branga a surprins pe toți, încât a trebuit să repeteze piesa din urmă.

Concertul a produs pentru Asociațiune un venit aproape de 300 fl.

*

Ședința a doua se ținu la 18 august in același local.

După citirea depeșelor de felicitare, comisiunea pentru înscrierea membrilor raportă că cu totul s'au încassat 1322 fl. și s'au înscris încă 11 membrii, cari fure și proclamați.

Apoi urmă raportul comisiunii pentru studiarea propunerilor. Comisiunea, prin raportorul dl N. F. Negruț, făcu unele obiecțiuni, dar după ořeși-cari desbateri, la care luară parte dnii P. Cosma, E. Brote, R. Patita, A. Todea și alții, se trecu la ordinea zilei.

Astfel se primiră propunerile comitetului ca pe viitor fôia „Transilvania” să se trimită gratuit numai membrilor fondatori și celor pe viață, ceilalți vor ave să plătescă câte 1 fl. pe an, ér cei ce nu sânt membrii 3 fl.; votarea sumei de 10,000 fl. (cătără cele 30 mii votate an) pentru glădirea edificiului școlei de fete române mai innalte cu internat in Sibiiu și autorizatiunea comitetului de a face imprumul și de a deschide liste de subscripțiune.

Raportul comisiunii bugetare, cetit prin dl raportor Laurian Bărcian, a deșteptat éraš desbateri. Dl R. Patita a propus să se voteze éraš 100 fl. ca subvențiune pentru școla din Cămpeni; dar nu se acordă.

Controlor se alese dl Iosif Șterca Șuluț.

Adunarea generală in anul viitor se va ține in orașul Gherla.

După aceste președintele incheiă adunarea generală.

*

Banchetul care se ținu după ședință intruni vr'o patru sute de persoane, in frunte cu dl președinte al adunării.

Se rostiră mai multe toasturi, și petrecerea fu foarte animată.

*

Productiunea pompierilor din Orăștie, sub conducerea dlui adv. dr. Samuil Pop, fu alt punct al festivităților sociale, care s'a executat escelent și spre mulțămirea tuturor.

*

Balul incheiă șirul de petreceri. Dar un bal frumos, cum rar s'a mai văduț in Orăștie, séu döră nici odată.

Din lipsa timpului, ca să nu întârduț din nrul de duminica viitoare al „Familiei” voi nota aici numai numele dame'or, cari au infrumșețat această serbare națională.

In costum național:

Dónnele: dr. Erdelyi, Ana Vlad, Maria Mihaiu, Baci, Dobo din Orăștie, Elena Hossu Longin din Deva, Bărcian din Sibiiu;

Domnișorele: M. Popovici, Corvin, E. Popovici din Orăștie, Ana Pop și Emilia Pop din Gherla, Emilia C. Nicora din Deva, Octavia Demian din Zlatna, Emilia Roman din Hațeg, Aurelia Filipescu din Turda.

In altfel de toaletă

Dónnele: Sabina Todea din Cămpeni in mătase rosa, Orbonăș din Orăștie in mătase bordo cu leib de catifea roșie, Pop din Orăștie in atlas cardinal roșu, Moldovan din Orăștie in mătase cenușie, Bontescu din Hațeg in mătase verde, Ziunea din Orăștie, Lucreția Olariu din Deva, Maria Pop, Eufrosina Popescu.

Domnișorele: S. Barbu in tarlatan alb, E. Muntean, V. Pop, Coșeriu din Alba-Iulia și altele multe.

Dintre bărbați văduțăm pe dnii: Iacob Bologa, G. Bariț, Axenti Sever, P. Cosma, N. Negruț, M. Șerban (Seghedin), Petru Dulfu din Bucuresci, Ioan Slavici, can. V. Pop din Gherla.

*

Escursiunea la Hunedóra fu adausul plăcerilor oferite cu asta ocaziune. Acolo publicul a visitat înteu cetatea Corvinilor restaurată in anii trecuți, apoi a admirat topitorea de fer, cari au pus in uimire pe toți.

— ic —

O petrecere de veră in Sătmar.

Baia-mare, 14 aug. 1884.

Donnule Redactor!

Am onóre de a ve relată despre o petrecere de veră foarte reușită, care s'a ținut in comuna Lipou, comitatul Sătmar, la 10 l. c. st. n.

Frumos a fost scopul, pentru care s'a pus in lucrare tinerimea română academică din acest comitat sub presidiul Rds. D. Ciriac Barbul, archid. on. și paroc in Lipou, și ne putem laudă, că publicul inteligent român a și aréat o vie interesare față de acela, innălțând splendoră și succesul petrecerii cu prezența sa intr'un numer considerabil. Scopul a fost de a spori capitalul, din care să se redice un monument memoriei lui I. Popfii, acelu bărbat plin de merite, care in viața sa a aprins și a susținut focul iubirii de națiune in pepturile tinerilor Sătmareni, dintre cari cei mai mulți au avut plăcuta ocaziune de a ascultă de pe buzele lui acele cuvinte aprindătore. de cari trebuie să ardă inima ori căru Român adevérat.

Considerând, că tot in Duminica acea s'au mai ținut trei petreceri românesce in părțile aceste, (in Stoiceni, Vașad și Cehul Sălagiului), nici n'am fi culezat a speră un succes așa de strălucit; mare ni-a fost dară bucuria, când am văduț adunându-se óșpeți intr'un numer foarte frumos încă și din locuri mai departate. Quadrilele au fost jocate de 40—50 părechi. P'erecearea a durat până 'n capét cu animositatea cea mai mare, și numai lumina zilei ne-a despărțit, ducénd fiescine cu sine un suvenir frumos.

Venitul brutto a fost 134 fl., din care după subtragerea speselor va rămâne și spre scopul amintit o sumuliță destul de frumoasă. Rațiociniul încă nu e 'ncheiat, însă peste puțin timp il voi puté publică.

Putem dice, că mai mare a fost succesul moral, decât cel material. Inteligenței noastre Sătmarene Ţeu! i este necesarie câte o convenire ca această, care să o mai trezescă din letargia, in care este cufundată. Prin de aceste sperăm noi, tinerii, că vom puté scôte inteligența română de aici din acea nepăsare și din acel indiferentism, prin care ea este timbrată, și astfel vom puté da un avént mai mare vieții noastre sociale române. Etă esemplul:

In 27 l. c. st. n. se va arangiă un bal românesc la scaldele dela Bicsad. Publicul adunat la petrecerea din Lipou intr'atâta eră de animat, intr'atâta îi pără de bine, că a putut participă la o petrecere adevérat românescă: in cât mai toți se despărțiră cu salutarea: „la revedere la Bicsad!” Așă dară avem speranța cea mai firmă de o petrecere asemenea foarte reușită. Conveniri de aceste sânt niște mijlóce de a innălță viața socială; ele sânt niște foculare sf.nte in templul culturii naționale. E bine, peste doué săptămâni voi fi in plăcuta pozițiune de a ve relată despre o petrecere, cred, mai cercetată, prin urmare și mai reușită.

In urmă étă am compus un buchet frumos din cele mai frumoșe flori, dnele și dșorele, care cu presen-

ta lor au contribuit mai mult la succesul și animositatea petrecerii. De față au fost

Daele : Maria Barbur (Pomi), Vilhelmina Barbul (Lipou), Bartók (Crășău), Hortensia Fărcaș (Mediș), Anonima Iernea (Pop-Bicău), Jeszenszky (Berhid), Paulina Lucaciu (Sătmăr), Eufrosina Maniu (Baia-mare), Veronica Marchiș (Dob), Veronica Milian (Gereuș), Kübler (Crășău), Aurelia Pop (Bușac), Stefania Pop (Buzesci), Demetresă Pop (Băița), Emilia Pop-Dan (Boghiș), Popfiu (Lipou), Cornelia Rezei (Culcea), Emilia Stan (Lipou), Beta Szabó (Mădăras), Terge (Pomi) etc.

Dșorele : Aloisia Pelle (Pomi), Elena Lucaciu (Baia-mare), soarele Pop (Buzesci), Cornelia Pop-Dan (Boghiș), Jakó (Crășău), Elena Nuț (Chili), Irma Nagy (Borlesci), sor. Tirsan (Socondel), Elisabeta Szabó (Mădăras), sor. Stan (Lipou), Kübler (Crășău) etc.

Sperez tare, că la petrecerea din Bicsad voi pute să inregistrez și mai multe dame.

Deci : „la revedere la Bicsad !”

Băiaș.

Insurgent din Herțegovina.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 333. —

Poporul din Herțegovina de multe ori s'a ilustrat prin spiritul seu resboinic. Rescôtele de acolo s'au pândat adese ori. Insurgentii herțegovineni ș-au câștigat un nume vitejese pe câmpul luptei.

Ilustrațiunea din nr. presinte infătoșează pe un astfel de insurgent, din rescôla cea mai de pe urmă.

Astăzi acolo e pace. Cel puțin așa. spun diarele oficiale.

I. H.

Literatura și arte.

DI Vasile Alecsandri scrie o piesă nouă. Aceasta e scirea cea mai bună ce putem de asta-dată cetitorilor noștri. Noi semnalarăm încă în erna trecută acest eveniment ; dar acum il putem anuncia cu totă pozitivitatea. Piesa nouă se scrie erăș în versuri și va ave titlul : „Ovidiu la Tomi”. Se crede, că acesta piesă se va jucă în viitorea stagiune a Teatrului Național din Bucuresci.

Din operele complete ale dlui V. A. Urechia primirăm erăș un tom și anume seria E. tomul I. Aceasta conține novele, cugetări, foiletone, bibliografii, varia. Dintre novele reproducem una în nr. presinte. Asupra volumului întreg vom reveni de altă-dată.

Din „Beiu, Vodă, Domn”, roman original, cu ilustrațiuni originale, de dl Theochar Alexi, au apărut broșurele I și II, care conțin și câte o ilustrațiune. Prețul e 20 cr.

Aritmetica generală și specială. Sub acest titlu dl Teodor Ceantea, profesor preparandial în Arad, a publicat un manual didactic elaborat în usul preparandiilor, școlilor normale, școlilor comerciale și medie, cum și a tuturor privaților. Prețul cărții voluminoșe, de 279 pagine, este 1 fl. 50 cr. seu 3 lei 75 b. Dela 10 esemplare unul se dă rabat.

DI Dima la Abrud a dat un concert în 10 august, însoțit de dl Heller din Sibiu, cu care concertase și la Turda. Programul a fost următorul : 1. Dima G. a) Scii tu mândro ce ț-am spus ; b) Mugur mugurel. (Concertantul). 2. Mendelssohn F. Rondo capricioso. Dl V. Heller. 3. Schubert F. Călătorul. (Concertantul). 4. Grieg E. Humoresken. Dl V. Heller. 5. Dima G. a) Stelele ; b) Seguidilă. (Concertantul). 6. Chopin F. Scherzo (B-moll). Dl V. Heller. 7. a) Dima G. Meșul nopții ; b) Schumann R. Grenadirii. (Concertantul). Tôte piesele au fost esecutate frumos ; deosebi însă au produs efect

mare : Călătorul și Grenadirii. După concert se improvșă o petrecere cu dans în localul de veră al casinei române ; petrecerea dură până dimineța. Dl Dima a lăsat și în orașul acesta cele mai bune impresiuni.

Opera italiană din Bucuresci. Trupa italiană care va da reprezentațiuni în Bucuresci, erna viitore, va fi pusă supt direcțiunea ă-lui B. Franchetti. Ecă compunerea ei. D-na Bianca Remondi, prima-donă dramatică, d-na Carolina Smerosai, prima-donă de caracter, d-na Fanni Guidotti, mezzo soprano, d. Egisto Guardenti, tenor dramatic, d. Serafino de Folco, tenor, d. Gaetano Carbono și Alberto Navarri 1-i baritoni, d. Pio Purarelle, 1-iul bas, d. Valentino Tubertini, 1-iul bas comis, d. Enrico Re, al douilea bas, d. Marcelo Petrovici. Am. Borelli-Cecconi, tenori. D. Enrico Riboldi, maestru de capelă. D. Fel. Franchetti, șeful corurilor. Repertorul se va compune din piesele următoare : Robert Diavolul, Africana, Dinarah, Hughenotii de Mayerbeer ; Ebreă de Halevy ; Carmen de G. Bizet ; Aida, Balo în masquera, Hernani, Rigoletto, Traviata și Forza del Destino, de Verdi ; Lucreția Borgia, Linda de Chamounix, Polyecte, Favorita și Lucia de Donizetti ; Norma Somnambula de Belini. Se va da pentru întea oră : „Fra Diavolo”, de Auber, și „Căsătoria secretă” de Cimarosa.

Studiu despre traducerea română a lui Dante. Dl dr. Obedenaru, primul secretar al legațiunii române din Roma, a publicat în „la Revue du Monde latin” din Paris un studiu asupra traducțiunii „Infernului” lui Dante, făcută de d-na Maria P. Chițu. Asupra aceleiași traducțiuni, diarele de filologie română, cari se publică în Germania, precum și revistele italiene, au scris măgulitore rënduri.

Desemne de costume naționale. „Telegraful” din Bucuresci ne spune, că dl E. Grand, picior a fost însărcinat de comisia instituită sub patronajul reginei pentru publicarea desemnelor naționale, să facă o escuriune în țeră, spre a adună o colecțiune de desemnuri după diferite costume și obiecte dela țeră. O nouă probă de interesul ce-l desvôltă regina față de tot ce e românesc.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Maj. Sa regele* va merge în sêptemăna viitore la Arad, ca să asiste la manevrele militare din giurul Aradului ; cu ocasiunea aceea totodată va da și audiințe publice. — *Regele României* va plecă în zilele 25—29 l. c la Belgrad, unde este așteptat cu mare pompă. — *Contele Eugen Zichy*, care călătorește prin orient în interesul esposițiunii regnicolare din Budapesta, zilele trecute a fost primit de regele Carol în castelul Peleș. — *Dl dr. I. Felix*, membru al consiliului medical superior și profesor la facultatea de medicină din Bucuresci, va fi însărcinat de guvernul român ca să asiste la congresul internațional de igienă ce se va ține în august la Haga (Olanda).

Hymen. *Dl Ion Cocinschi*, c. r. auscultant la tribunalul din Cernăuți, s'a fidanțat cu dșora Olga Rosner din Folticeni în România.

Decorațiuni austriace în armata română. Dnii coloneli *Grecian* și *Candiano-Popescu*, adjutanții ai regelui României au fost decorați de împăratul și regele nostru cu ordinul Leopold, în gradul de comandori. — Dl general de divizie *Cernat*, comandantul corpului al 2-lea de armată, a primit Corôna de fer, clasa I ; dnii generali de brigadă *Radovici* și *Budiștean* au primit marea cruce a ordinului Francisc-Iosif ; dnii coloneli *Crutescu*, *Budiștean* și *Marculescu*, au primit corôna de fer, clasa II.

Impăratăsa-regina Elisabeta. Acum câteva zile împăratăsa mergea întovărășită de o damă dela Ischl

spre Laufen. Pe drum întâlni augusta dămnă doue copile, cari se legară de ea și se puseră la vorbă. Impărătésa le dădu dulceturi și la fie-care câte un ban de argint. Băetele vorbeau cu multă veselie și istețime și împărătésa părea că-și petrece cu ele de minune. După o vreme însă ea le grăi: „Sera bună acum, dragile mele; mergeți acasă”. Băetele-i răspunseră: „Sera bună, dămnă împărătésă”. Uimită le duse augusta femeie: „Ce?... Me cunoșteți? De ce nu mia-ți spus mai de vreme asta?” Băiata cea mai mare zîmbi cu violențe și duse: „Apoi, de! ne-a dīs mama, că-i mai bine să te faci, că nu cunosci pe împărați și pe împărătésă, că-ți dă atunci mai mulți bani!” Impărătésa rīse mult timp împreună cu dama sa de acēsta copilă-rēscă politică.

Iubileu de 25 ani. In sēptēmăna trecută s'a ținut in Oradea-mare un iubileu interesant. Conșcolarii cari la 1859 terminară cursul gimnasial și făcūra esamenul de maturitate, serbară acuma a 25-a aniversarie a aceluī act. Din 36 conșcolari, 10 ēnși au murit, locuința a doi nu se știe; din restul de 24 se infătoșară 19 ēnși, între ei și 4 romāni și anume dnii Mihaiu Besan notar public in Lugos, Ambrosiu Creț avocat in Beiuș, Ioan Pop protopop in Chereluș și Iosif Vulcan. Conșcolarii de odinōră se intruniră in aceeaș clasă a fostului gimnasiu (ađi școlă reală) din care înainte cu 25 ani eșiră mai pe urmă. Din clasa decorată prin direcțiune pentru acēsta ocaziune, intrară in biserică, unde asistară la un Te Deum, pontificând unicul lor fost profesor din a 8-a clasă care mai trăesce și care și el atunci ș-a incheiat cariera de profesor, asistat de doi din fostii sei școlari actualminte iubilanți, din cari unul de atunci i ajunse protopop. Biserica fu indesuită de lume. Apoi se ținū un banchet la băile „Felix” din apropiare, după care toți se fotografiară intr'o grupă și dāndu-și promisiunea d'a conveni in fie-care cinci ani odată, iubileul se termină.

Reuniunea invēțătorilor din diecesa Caransebeș va ținē adunarea sa generală in orașul Lugos la 30 și 31 august st. n. Pentru inlesnirea călătoriei, comitetul s'a ingrigit și de asta-dată pentru esoperarea favorului de călătorie, care se cuprinde in aceea, că cu un bilet intreg de clasa III se pōte călători pe clasa II, er cu jumătate de bilet de clasa II se pōte călători pe clasa III și anume pe liniile Orșova, Timișōra, Baziaș, Oravița, Bocșa. Cartele de legitimare cu cari se pōte căștigă acest favor, pentru membrii reuniunii se trāmit respectivilor președinți ai despărțēmintelor, ēr pentru ceialalți participanți se depun la comitet, dela care cel mult până in 13/25 august a. c. se pot căștigă. Comitetul se află in Bocșa montană; vice-preș. reuniunii e dl *Ion Simu*, notarul dl *Ioane Marcu*.

Conferințe invēțătoresci. Spre pertractarea afacerilor reuniunilor și spre ținerea conferințelor invēțătoresci preserise de statutul organic, adunările generale anuale ale reuniunii invēțătoresci din archidieceza Sibiiu se escriu și se convōcā in districtele: Sibiiu, Sebeș, Deva, Zarand, Abrud, Sighișōra și Făgăraș pe zilele dela 25 până la inclusive 30 august st. v.; in districtul Turda pe 16 până la 19 august și in districtul Reghin pe 26—30 august, in fine in districtul Brașov pe 23 până la 26 septembrie st. v. Adunările anuale se vor ținē in locul residențial al reuniunilor, cu excepțiunea districtului Brașov, in care conform dorinței reuniunii, adunarea generală se va ținē in anul acesta in comuna Rēșnov; apoi a districtului Reghin, in care adunarea se va ținē in comuna Iabenița și a districtului Turda, in care adunarea se va ținē in comuna Coșocna.

Adunare invēțătorescă. Reuniunea invēțătorilor romāni gr. or. din tractele Timișōra-Vinga va ținē a

dunarea sa generală in Timișōra la 30 și 31 august și 1 septembrie. Președinte e dl Paul Rotariu, notar dl A. Doboșan.

Suvenire pentru o compoziție romānescă. Reuniunea romānă de lectură din Timișōra a trimis dlui Antonie Brandner, director de musică civilă in Brașov, un suvenir frumos pentru cadrulul romānesc ce acesta a scris pentru balul din ērna trecută al Reuniunii. Suvenirul constă din o liră de argint de 8 cm. lungă, de $\frac{1}{2}$ cm. grōsă, avēnd in mijloc o medaile in preț de patru galbeni, cu următōrea inscripțiune pe liră: „Reuniunea de lectură romānă din Timișōra dlui Antonie Brandner, escelentului compositor de musică romānă, 1884”. Suvenirul s'a trimis insoțit de o epistolă a dlui președinte Petru Opris.

Băile dela Slānic in Romānia au intrunit in anul acesta multă lume Slānicul, scrie cronicariul „Romānului” e chemat la un mare viitor și va detrona multe stațiuni de viligiatură nefolositoare și create de ocazie. Grație d-lor epitropi A. Litēnu și N. Ganea, o mulțime de zidiri se construiesc și vor fi gata la anul. Dēca planul care l'am vedut se va realiză, acest colț de pământ va deveni un advērat paradis. Trei milioane are să coste noul Slānic, și nu e mult dēca tot ce am vedut pe hārtie va fi esecutat. Se vor înălță încă două eteluri, tot așa de mari și de frumoșe ca cele ce esistă. Se va face o capelă gingașă in locul vechi bisericii la pōlele vāii și in locul celei vechi va curge o fântānă. Stabilimentul băilor calde tot de piatră; un monument va inlocui pe cel de acum. Un palat pentru hidroterapie va fi zidit. Tōte pavilōnele isvōrelor vor fi făcute de piatră și de fer. Un teatru, un nou cazin, o colonadă mare cu prāvāli, o sală de bal, doue restauranturi, o saală de inhalatiē, un stabiliment de băi de noroi ca la Franzensbad (s'a descoperit un munte de noroi de brad) vor infrumusețā Slānicul, și cum s'a pus deja in vēndare locuri și multe s'au și cumpērat, sute de șaleuri vor eși din pământ, care intr'o feerie, pentru a impodobi acest frumos tablou. Guvernului i remāne puțin de făcut pentru a se arētā și el că se interesēzā de sōrta Slānicului. Se construiesc o linie ferată dela Tergu-Oenei până aici.

Romānii din Macedonia. Din Vlaho-Clisura se scrie „Romānului”, că mai mulți romāni macedoneni au intrepris, atā: acolo, cât și in Constantinopole o activă propagandă printre micii comercianți și meseriași romāni, indemnându-i, ori de câte ori voiesc să emigreze, să ia calea spre Romānia și mai cu sēmă spre județele din Moldova. O persōnă a și inceput a cutreerā in acest scop satele și orașele de prin Macedonia, incepēnd cu Bitolia și Crușova și terminānd cu Mejopole, Tērnova, Megarova, Muloviște și Gropeși. Acēsta persōnă va plecā pe la jumătatea lui iuliu st. vechiu in părțile Epirului, unde își va continuā propaganda.

Dnii Mocean și Velescu in Italia și Spania. Mai multe diare din Italia vorbesc de vizitele făcute de distinșii gimnastici romāni, Mocean și Velescu, la cele mai renumite institute de arme din Verona, Milano, Veneția și Genua, cu ocaziunea trecerii lor spre Madrid. Vedem cu mulțămire că ei au fost primiți fōrte bine in Italia; aceeași primire li s'a făcut și n Spania, unde au vizitat institutele din Barcelona, Madrid și Sevilla.

Centenariul revoluțiunii lui Horia. La 2 nov. st. n. an. e implinindu-se o sută de ani dela isbucnirea revoluțiunii lui Horia și Cloșca, mai mulți tineri din Bucuresci s'au constituit intr'un comitet spre a sērbători acēsta di. Comitetul face un apel in diare, din care vedem, că programa sērbării este următōrea: Publicarea unui album supt titlul „Centenariul revolu-

țiunii lui Horia dela 1784*, care să cuprindă pe lângă un istoric al revoluțiunii, subiecte din istoria românilor; litografierea portretelor lui Horia, Cloșca și Crisan; arangiarea unui banchet în Bucuresci, în seara de 2 nov. st. n.; înființarea unui „fond al lui Horia“, spre a se ajutură acei români, cari aru căde victime datoriei lor naționale.

Școlile din Brașov. Primiram a XX programă a gimnasiunii mare public român de religiunea ort. răsăritenă și a celorlalte școli secundare și primare împreunate cu acesta din Brașov pe anul școlastic 1883/4, publicată de Stefan Iosif, director și profesor. Din această scötem următoarele date: Numărul profesorilor a fost 26. Numărul școlărilor la gimnasiu 202, școla reală 72, școla comercială 31, școla primară de copii 277, școla primară de copile 147, școla de repetițiune de copii 24, școla de repetițiune de copile 31. Numărul școlărilor dela școlele centrale române greco-orientale din Brașov a fost 784. Biblioteca s'a sporit cu un număr frumos de cărți parte donate, parte cumpărate. Cabinetul zoologic s'a înmulțit cu 74 animale donate, cabinetul geografic cu 4 carte dăruite. Feriile cele mari duréză din 3 iunie până în 31 august st. v. Anul școlar 1884/5 începe la 1 sept. v. Școlarii, cari voiesc a intră în I cl. gimn. seu reală se vor supune la un examen de primire în zilele de 29, 30 și 31 aug. v. 1884 din limba română și matematică.

La universitatea din Budapesta în anul școlastic 1883/4 au studiat cu totul 3046 studenți; dintre cari sunt: romano-catolici 366 percente, israeliți 34.6 perc., reformați 14.3 p., greco-orientali 2.9 p., greco-catolici 1.6 p., unitari 0.18 p., luterani 0.8 perc. După facultăți: juriști 1612, între cari 43 p. rom. cat., 25 p. israeliți, 16 p. reform., — mediciniști 1156 între cari 53.3 israeliți, 25.3 p. rom. cat., 12 p. reformați, 8 p. luterani, — filosofi 278, între aceștia 29 p. rom. cat., 18 p. reform., 13 p. luterani. Între 3046 de studenți universitari, israeliții sunt 1053.

Căsătoria ofițierilor. După cum scriu ziarele din Viena, se va supune noului parlament un proiect de lege relativ la pensionarea văduvelor și a orfanilor persoanelor militare. Conform acestui proiect văduvele ofițierilor vor primi pensii întocmai ca și văduvele altor oficiali de stat. Indată ce se va primi acest proiect de lege, ministerul comun de război va aduce în înțelegere cu cei doi miniștri ai armatei teritoriale o lege nouă relativă la căsătoria militarilor, în înțelesul căreia cautiunea pentru a dobândi licența de căsătorie va fi pentru sublocotenenți 25,000 fl., pentru locotenenți 20,000 fl., pentru căpitanii de clasa II 15,000 fl., ér pentru cei de clasa I și pentru matori 12,000 fl. Dela colonel în sus căsătoria va fi permisă fără depunerea de cautiune. Acea dispoziție veche a legii, în înțelesul căreia numai a șesa parte a ofițierilor fiecărui rang se pöte căsători, va avé valöre pe viitor numai cu privire la corpul generalilor. Astfel pentru viitor suma cautiunii e satorită conform rangului, ér nu a etății.

Sciri scurte. Maj. Sa a desfășurat acele dispozițiuni din statutele ordinilor Stlui Stefan, Leopoldin și Coröna de Fer, care invölvă nobilitarea eventuală a proprietarilor acestor decorațiuni și resp. calificarea acelor de consilieri intimi. — Prințul G. Caragheorgevici a murit la Gastein. — Carol Emil Franzos, cunoscut scriitor, va merge în România, să studieze limba, viața și obiceiurile poporului român. — Prințul Alexandru al Bulgariei precum se știe, se va căsători cu fiica a doua (Mița) a prințului Nicolae de Muntenegru, mirésa s'a năs-

cut la 26 iulie 1866, țarul va va miresei un milion de franci pe an. — *Portretele originale ale lui Horia și Cloșca*, după cum cetim în „Observatorul“, se află în posesiunea moștenitorilor lui Kray în Budapesta, prețul lor de vëndare este 500 fl., portretele sunt făcute în oleiu. — *Rëndunică albă* s'a vëndut în Cluș la 8 august în casa Reschner din strada Podului — *În școla militară din Sibiiu* în anul acesta s'au admis patru-spredece tineri români. — *Congresul ligei păcii*, care s'a ținut la Berna, a luat următoarea rezoluțiune: Congresul exprimă dorința ca puterile cele mari să recunöscă și să garanteze: 1) Neutralitatea perpetuă a României; 2) neutralitatea Dunării, dela Porțile de fer până la gurile sale, supt supraveghiarea unei comisiuni europene.

Petrecere de vëră. Junimea română din Reghin și giur va arangia la 27 august st. n. o petrecere de vëră în sala promenadei din Reghinul săsesc, pentru scop filantropic. Comitetul arangiator e compus astfel: președinte Galaction Șagău protopresbiter, cassar Vasiliu Tërnavëan medicinist, secretar Nicolae Gliga teolog.

Necrolog. Ioan Gozman, fost vice-comite III al comitatului Biharea și deputat la dietă, în urmă referințe la scaunul orfanal, a încetat din viață la 20 aug. în etate de 75 ani.

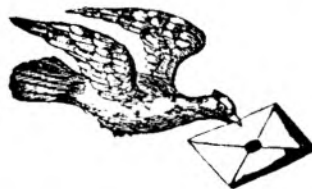
Problemă matematică

de Aurelia Bichicean.

Cunosc o familie care constă din 7 membri (5 copii), diferența între etatea copiilor este 13 luni. Mama este de 2 ori așa de bătrână ca copiii toți computați la olaltă. Tatăl este cu 10 ani mai bătrân decât mama. Adaugând etățile a 7 membri, ni dau chiar 100 de ani; e întrebarea cât e de bătrân fie-care membru al familiei?

Terminul de deslegare e 3 septembrie. Ca totdeună și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Pösta Redacțiunii.

Iasiensis. Le-am primit cu plăcere. Corespunđința va urmă în nr. viitor.

Cernauti. Nefiind legată de timp, va eși mai târđiu, când nu va fi ceva ocașional.

Bucuresci. Versurile: Aș dori să mor, și Cimitirul nu se pot întrebuiňă. Döra în prosă veți avé mai mult succes.

Dnei M. P. Veți ceti-o cât mai curënd.

Dnei A. B. Cu plăcere.

Călinđarul sęptemănei.

Điua. sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sęrbătöurile.	Sörele resare	Sörele apune
Duminea 11-a	după	Rusale.	Evang. dela Mateiu c. 18, v. 2, a inv. 11.		
Duminea	12 24	Mart.	Fotiu	5 7	6 57
Luni	13 25	Pär.	Maxim	5 8	6 51
Martți	14 26	Prof.	Michea	5 10	6 53
Mercuri	15 27	(†)	Ad. Maicii Đlui	5 11	6 51
Joi	16 28	Ad. Ic.	Sf. Mahrame	5 13	6 48
Vineri	17 29	Mart.	Miron	5 15	6 47
Sămbetă	18 20	Mart.	Flor și Laur	5 16	6 45

Proprietar, redactor respunđător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipar ul lui Eugeniu Hollösy în Oradea-mare. Strada principală.